

V SKUPNOST USMERJENO POLICIJSKO DELO - IZZIV ZA SLOVENSKO POLICIJO:[†]

Povzetek: V prispevku avtor predstavlja značilnosti v skupnost usmerjenega policijskega dela, ki se je v zahodnih državah razvilo zaradi dolgoletne odtujenosti in slabega sodelovanja policije z občani in s skupnostmi. V skupnost usmerjeno policijsko delo poudarja sodelovanje, doseganje soglasja in skupno reševanje problemov v skupnosti. Pri izvajanju v skupnost usmerjenega policijskega dela se pojavlja vrsta težav, ki izvirajo predvsem iz pojmovanja vloge policije v družbi, konservativne miselnosti policistov in različnih prepričanj policistov o pravem policijskem delu. V prispevku so predstavljeni tudi rezultati slovenske študije o strahu pred kriminaliteto, v skupnost usmerjenem policijskem preventivnem delu in javnem mnenju o slovenski policiji (Meško et al., 2000). Rezultati kažejo na podobne probleme pri sprejemanju v skupnost usmerjenega policijskega dela kot v zahodnih družbah. Kot najbolj značilni problemi so se pokazali: različno pojmovanje policijskega dela v skupnosti na različnih ravneh policijske organizacije (lokalni, regionalni in državni), ocenjevanje učinkovitosti policistov, ki se ukvarjajo s policijskim preventivnim delom v skupnostih, različna stališča do takšnega policijskega dela, nihanje kadrov, neustrezna in pomanjkljiva usposobljenost policistov in prevelika območja policijskih okolišev. Poleg tega pa avtor opozarja tudi na pomemben dejavnik v skupnost usmerjenega policijskega dela, ki se nanaša na pripravljenost občanov sodelovati s policijo.

Ključne besede: policija, skupnost, v skupnost usmerjeno policijsko delo, raziskava, Slovenija.

Uvod

Policija je brez sodelovanja in pomoči občanov pravzaprav manj uspešna pri reševanju številnih problemov v zvezi s preprečevanjem in zatiranjem kriminalitete, vzdrževanjem reda v družbi in opravljanja drugih nalog na področju varnosti. Problematike kriminalitete in nereda se ne da rešiti le z represivnim

* Dr. Gorazd Meško, docent za kriminologijo na Visokipolicijsko – varnostni šoli v Ljubljani.

delom, temveč je treba več pozornosti namenjati preventivni dejavnosti policije in sodelovanju s skupnostmi. Najbolj aktualna oblika policijskega dela, ki jo nekateri imenujejo tudi nova filozofija opravljanja policijskega dela, je v skupnost usmerjeno policijsko delo. V skupnost usmerjeno policijsko delo je tudi podobno samovarovanju občanov v soseskah, vendar z intenzivnim sodelovanjem policistov in usmerjanjem pozornosti k reševanju specifičnih problemov v soseski. Filozofija v skupnost usmerjenega policijskega dela temelji na sodelovanju in skupnem reševanju problemov, pri čemer dejavno sodelujejo policisti in občani v skupnostih.

V skupnost usmerjeno policijsko delo v marsičem spominja na situacijsko preprečevanje kriminalitete. V skupnost usmerjeno policijsko delo temelji na domnevi, da je treba poiskati probleme v skupnosti, odkriti vzroke zanje in ustrezno ukrepati v sodelovanju s pripadniki skupnosti. Običajno policijsko odzivanje se kaže v naslednjem zaporedju - prijava - odziv - ukrep (npr. aretacija). To še ne pomeni reševanja problemov, ampak le reaktivno odzivanje na problem. Takšno odzivanje se ukvarja le s simptomi problemov v skupnosti. V skupnost usmerjeno policijsko delo vsebuje sodelovanje policije s prebivalci v skupnosti in vsemi drugimi službami pri identifikaciji problema in iskanju možnih rešitev, kot tudi izvajanju različnih ukrepov. Zaradi tega v skupnost usmerjeno policijsko delo sodi na področje sekundarne kriminalne prevencije, saj policija na ta način usmerja svojo dejavnost v preprečevanje nezaželenih pojavov, dejavnikov tveganja, obvladovanje različnih rizičnih skupin in v zagotavljanje varnosti v skupnosti na splošno.²

Kljub številnim argumentom za v skupnost usmerjeno policijsko delo, je glede tega še vedno kar nekaj odprtih vprašanj. Najbolj običajni problemi glede tega se nanašajo na problem opredelitve v skupnost usmerjenega policijskega dela, na proces izvajanja takšne dejavnosti in na ocenjevanje učinkovitosti. Nekaj teh problemov bomo v nadaljevanju tudi osvetlili z raziskovalnimi rezultati.

¹ Prispevek je nastal v času študijskega obiska na Inštitutu za kriminologijo pri Univerzi v Cambridgeu, Velika Britanija v študijskem letu 2000/2001, kjer sem v okviru podoktorskega programa OSI pričel izvajati raziskovalni projekt z naslovom *Preprečevanje kriminalitete v zahodnih družbah - pregled literature, se usposabljal za predavanje s področja kriminologije in spoznaval raziskovalne trende v angleški in ameriški kriminologiji. Prispevek vsebuje tudi moje osebno razmišljanje po zaključnem raziskovalnem projektu z naslovom Strah pred kriminaliteto, policijsko preventivno delo in javno mnenje o policiji, ki smo ga leta 2000 izvedli predstavniki Visoke policijsko-varnostne šole (dr. Gorazd Meško, dr. Peter Umek in mag. Bojan Dobovšek) in Ministrstva za notranje zadeve (mag. Vinko Gorenak, Marija Mikulan, Tadeja Kolenc in Miroslav Zaberl). Del prispevka, ki je povzetek glavnih ugotovitev naše raziskave pa sem pripravil sam, zato nujno ne odraza mnenja ostalih izvajalcev raziskave niti ne uradnega stališča MNZ, Generalne policijske uprave ali Visoke policijsko-varnostne šole. Namen tega prispevka je tudi spodbuditi razpravo o policijskem (preventivnem) delu v Sloveniji in o razvoju v skupnost usmerjenega policijskega dela, ki temelji na dobrem sodelovanju med občani in policijo.*

² Ena izmed delitev kriminalnopravniških ukrepov razlikuje med primarno, sekundarno in terciarno prevencijo. Primarna prevencija se usmerja predvsem na vzpostavljanje pogojev za življenje, ki naj bi imeli tak učinek, da se kriminaliteta ne bi pojavljala, ali če smo bolj realistični, da bi se pojavljala v čim manjšem obsegu. Sekundarna prevencija se ukvarja z rizičnimi skupinami in odpravo nereda ter zmanjšanjem priložnosti za storitev kaznivih dejanj. Terciarna prevencija pa je usmerjena na ukrepe zoper znane storilce kaznivih dejanj. Več o tem glejte v Meško, G. (1996). *Nekatere strategije kriminalne prevencije, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 3, str. 241-254.*

Poskus opredelitve v skupnost usmerjenega policijskega dela

Razumevanje v skupnost usmerjenega policijskega dela zahteva nekaj temeljnega znanja o policiji in policijskem delu. Za večino občanov je policijsko delo zatiranje kriminalitete, odzivanje na prijave o kaznivih dejanjih, preiskovanje kaznivih dejanj in odkrivanje storilcev kaznivih dejanj. Zaradi tega obstaja prevladujoče mišljenje, da je zatiranje kriminalitete (in preprečevanje kriminalitete) primarna odgovornost policije. Takšna miselnosti pogojuje tudi ocenjevanje učinkovitosti policije glede na stopnjo kriminalitete in nereda v skupnosti. Število aretacij storilcev kaznivih dejanj in število rešenih primerov naj bi bili tudi pokazatelj dejavnosti in učinkovitosti policistov pri opravljanju svojega poslanstva. Kljub prepričanju, da se policija ukvarja predvsem s kriminaliteto, je veliko policijskega dela namenjenega drugim dejavnostim, ki nimajo posebne zveze s kriminaliteto. Velik del časa policisti namenijo vzdrževanju reda in drugim dejavnostim kot so različna zavarovanja javnih prireditev, pomoč voznikom, ki se jim pokvari avtomobil, nadzoru prometa, ukvarjanju s pobeglimi živalmi, odzivanjem na različne lažne alarme in pritožbe zaradi hrupnega poslušanja glasbe in dostavi različnih uradnih obvestil in vabil. Študije kažejo, da so to dejavnosti, ki zapolnijo večino policistovega časa (Wilson, 1968; Kelling, 1978; Lab, 1984), okoli 20% časa je namenjenega ukvarjanju s kriminaliteto.

Odzivanje na omenjene dogodke pomeni, da policiji ne ostane dovolj časa za ukvarjanje z resnimi oblikami kriminalitete. Resni problemi so se pokazali kot povečanje kaznivih dejanj in hujše kršitve reda in miru v ZDA v sedemdesetih, podobni problemi so se v Veliki Britaniji pojavili v osemdesetih letih. Ti so sprožili razmišljanje o drugačnem policijskem delu, ki ne bi bilo le gasilsko odzivanje na probleme, ampak bi bilo proaktivno in izvajano v skladu z interesi skupnosti, katerim policisti služijo.

Predhodniki v skupnost usmerjenega policijskega dela

Kritike na račun nizke učinkovitosti pri policijskem delu in policijske prakse v preteklosti so pripeljale do uvedbe novih strategij. Eden izmed ukrepov je bila ponovna obuditev policijskega peš patroljiranja. Peš patroljiranje ima zelo ugoden vpliv na zmanjševanje strahu pred kriminaliteto in zmanjšanje občutkov ogroženosti pri občanih. Poleg tega peš patroljiranje tudi vpliva na izboljšanje stališč občanov do policije (Trojanowicz, 1983). Različne oblike patroljiranja, kot npr. patroljiranje s kolesi ali manjše policijske postaje v poslovnih in trgovskih središčih, služijo enakemu namenu. Vsi ti ukrepi so predhodniki novejših filozofij policijskega dela in so bili kasneje vključeni v široko paleto ukrepov v skupnost usmerjenega policijskega dela.

Poleg patroljiranja je pomembno tudi spreminjanje temeljne usmeritve policijskega dela od izvrševanja zakonov k sodelovanju s prebivalci in predstavniki sosesk in sodelovanju z občani pri izvajanju različnih preventivnih programov. Policijska dejavnost je postala temeljna sestavina uspešnega preventivnega programa v soseskah. Ključnega pomena je bilo tudi zavedanje, da je policija brez sodelovanja občanov nemočna pri preiskovanju kaznivih dejanj. Povečano število

klicev na policijske postaje pomeni tudi zahtevo, da morajo policisti na ustrezen način sodelovati z občani in profesionalno opravljati svoje delo. Policisti so bili velikokrat predmet kritik različnih skupin in posameznikov, ki so jim očitali malomarno in neprofesionalno opravljanje policijskega dela.

Med predhodnike v skupnost usmerjenega policijskega dela sodijo ukrepi, ki se bistveno ne razlikujejo od klasičnega policijskega dela, kot na primer policijske varnostne akcije na določenih območjih za reševanje problemov nereda in kriminalitete. Sherman (1990) navaja primer, ko so policisti izvajali policijske varnostne akcije z namenom, da bi zmanjšali kazniva dejanja v zvezi z drogami, rope in umore. Učinek njihove dejavnosti je bil kratkotrajen. Podoben rezultat policijskega ukrepanja navajata tudi Kleiman in Smith (1990). V obeh primerih so policisti uporabljali klasične policijske metode, da bi preprečili kriminaliteto v izbranih skupnostih. Poskusi so se pokazali kot manj uspešni zaradi nesodelovanja lokalnega prebivalstva, nedoseženega soglasja in slabe podpore občanov pri dejavnostih, ki so jih izvajali policisti.

V skupnost usmerjeno policijsko delo

V skupnost usmerjeno policijsko delo ni popolnoma nova ideja. Kljub temu ga lahko pojmuje kot inovacijo na področju opravljanja policijske dejavnosti zaradi dveh razlogov: (1) Zaenkrat še ni čiste oz. popolnoma sprejete definicije v skupnost usmerjenega policijskega dela. (2) Poleg tega je veliko elementov policijskega dela obstajalo v preteklosti, vendar dobijo v novi konstelaciji nov pomen in pomenijo to, kar imenujemo "v skupnost usmerjeno policijsko delo", pri čemer gre za spreminjanje temeljne filozofije policijskega dela, ki ni več reaktivna, ampak proaktivna, kar pomeni, da gre za bistveno širše pojmovanje vloge policije in njenih nalog v družbi.

Opredelitve v skupnost usmerjenega policijskega dela največkrat vsebujejo ključne elemente takšne dejavnosti. Weisel in Eck (1994) opredeljujeta v skupnost usmerjeno policijsko delo kot:

"Različne oblike prakse, ki so združene v ideji, da morata policija in javnost postati boljša partnerja pri nadziranju kriminalitete, nereda in drugih problemov."

Podobno opredeljujeta v skupnost usmerjeno policijsko delo Wilkinson in Rosenbaum (1994), ki menita, da

"v skupnost usmerjeno policijsko delo predstavlja temeljno spremembo v vlogi policistov, upoštevajoč spremembe njihovih veščin, motivacije in priložnosti za udeleževanje pri reševanju problemov in razvijanje novega partnerstva s ključnimi elementi v skupnosti."

Sodelovanje skupnosti

Po mnenju številnih avtorjev je temeljni element v skupnost usmerjenega policijskega dela sodelovanje policije z občani v skupnosti (Trojanowicz, 1983; Rosenbaum, 1988; Skogan 1994). Policija naj bi v tem smislu sodelovala s člani skupnosti, ki so lahko posamezni občani, skupine občanov, poslovneži, uradi in institucije (npr. bolnišnice, inšpektorati, oddelki za urbanizem ipd.), in številnimi

drugimi. Te skupine občanov je treba pritegniti k sodelovanju zlasti pri reševanju problemov.

Reševanje problemov

Reševanje problemov je najpomembnejši del v skupnost usmerjenega policijskega dela. Reševanje problemov je pravzaprav dejavnost, ki sledi klasičnemu policijskemu delu, za katerega je značilno odkrivanje in preiskovanje kriminalitete ter vzdrževanje reda. Kriminaliteta in drugi problemi, s katerimi se ukvarja policija, so le simptomi, ki kažejo, da je nekaj narobe v skupnostih, kjer se pojavljajo takšni problemi. Reševanje problemov pomeni v tem smislu iskanje in odpravljanje vzrokov za kriminaliteto in nered.

Orientacija, pri kateri je v ospredju reševanje problemov v skupnosti, se imenuje v probleme usmerjeno policijsko delo. V probleme usmerjeno policijsko delo pomeni opredelitev problema in iskanje primernih rešitev v vsaki specifični situaciji. Vsaka situacija je enkratna in zahteva kreativnost in znanje ter sodelovanje s številnimi akterji, ki lahko pripomorejo k rešitvi problema. To je pomemben preobrat, saj policija ne izvaja le določil kazenskega zakonika in drugih zakonov pri odzivanju na probleme glede kriminalitete in drugih kršitev. Če zakon prepoveduje določeno ravnanje, potem policija lahko (in mora) ukrepati zoper kršitelje. Takšno ukrepanje policije ima dva učinka. Prvi učinek je zastraševanje (generalna in specialna prevencija), drugi učinek pa je onemogočanje oz. odvzem prostosti storilcem kaznivih dejanj. Strogo policijsko ukrepanje zoper povzročitelje nereda brez sodelovanja lokalnega prebivalstva običajno ne rodi zaželenih rezultatov in ima kratkotrajen učinek. Izvrševanje zakonodaje je le en način reševanja problemov, kateremu sledi nadaljnje prizadevanje za odpravo vzrokov za takšne probleme. To je mogoče doseči le v sodelovanju s prebivalci na območjih, kjer se problemi pojavljajo.

Razlika med v skupnost in v probleme usmerjenim policijskim delom še ni popolnoma jasna. Ena izmed možnih razlag je v zvezi s sodelovanjem skupnosti pri v skupnost usmerjenem policijskem delu. Nekaterne oblike v probleme usmerjenega policijskega dela vsebujejo sodelovanje skupnosti, druge ne. Poleg tega bi bilo naivno pričakovati, da občani iz soseske sodelujejo s policijo, ko ta izvaja varnostne akcije in intenzivno patroljiranje (v uniformi ali civilni obleki), saj imajo za to dejavnost izključna pooblastila policisti. Hoover (1992) meni, da se v probleme usmerjeno policijsko delo razlikuje od v skupnost usmerjenega policijskega dela glede na čas izvajanja policijskih intervencij. V probleme usmerjeno policijsko delo vsebuje dosledno zagotavljanje reda, usmerja se na probleme, ki jih rešuje v določenem (običajno krajšem) časovnem obdobju. V skupnost usmerjeno policijsko delo je policijsko delo na dolgi rok, kjer imajo policisti vlogo t.i. varnostnih menedžerjev v skupnosti in se ukvarjajo s številnimi zadevami v skupnosti v daljšem časovnem obdobju. Ta razlika zahteva sprejetje nove dimenzije, ki jo imenujemo skupnostna baza.

Skupnostna baza

Pomemben dejavnik v skupnost usmerjenega policijskega dela je decentralizacija policijske dejavnosti. V skupnost usmerjeno policijsko delo pomeni zaposlitev policista v določeni soseski, za katero je odgovoren. To je mogoče doseči na več načinov. Najbolj značilne so manjše policijske postaje v soseskah, policijske pisarne v soseskah, peš patroljiranje ipd. Zaposlitev policista na takšnem območju je dolgoročna in od njega se pričakuje, da bo natančno spoznal okoliš, probleme in občane, ki tam živijo. V skupnost usmerjeno policijsko delo temelji na bližini in tesnih stikih s predstavniki skupnosti in občani v soseski. Ena izmed domnev glede policijskega dela je tudi v tem, da klasično opravljanje policijskega dela ne more dati ustreznih rezultatov zaradi prevelike oddaljenosti policijskih postaj od sosesk in nesposobnosti identificirati resnične probleme v skupnosti oz. soseski, poleg tega oddaljenost od policijske postaje vpliva na to, da policisti opravljajo predvsem patroljiranje v vozilih, kar še dodatno vpliva na zmanjšanje stikov policije z občani. Dnevne interakcije policistov z občani so stalnica policista, ki dela v soseski oz. izvaja v skupnost usmerjeno policijsko delo, ugotavlja probleme v skupnosti in dosega soglasje glede reševanja problemov (manjših ali večjih) v soseskah. Kakovostno delo policista v skupnosti pripomore k večji pripravljenosti občanov za sodelovanje s policijo in podporo policiji pri zagotavljanju varnosti.

Redefinirani cilji policijske dejavnosti

Četrta, pomemben element v skupnost usmerjenega policijskega dela, je redefinicija oz. ponovno opredeljevanje ciljev policijske dejavnosti in je v tesni zvezi z idejo o identifikaciji in odpravi temeljnih vzrokov problemov v skupnosti. To pomeni tudi spremembo ocenjevanja policijskega dela. Pri klasičnem policijskem delu je ocenjevanje policijskega dela tesno povezano s številom prijav in aretacij, številom napisanih predlogov sodniku za prekrške, izrečenih denarnih kazni ipd. Sodelovanje s skupnostmi zahteva drugačne standarde za ocenjevanje dela policistov. Poleg števila rešenih primerov, je policiste treba tudi ocenjevati glede na pokazatelje zmanjšanja kriminalitete, zmanjšanja problemov, povečanega občutka varnosti, manj nereda v soseskah, povečane kohezije v skupnostih ipd. Poudariti je treba, da se v skupnost usmerjeno policijsko delo bolj usmerja v cilje kot le v ozka sredstva za doseg ciljev. To pomeni, da se je treba poleg neposrednega ukrepanja zoper kršitelje zakonov, ukvarjati tudi s problemi in iskati možne rešitve za odpravo vzrokov nereda in kriminalitete, kar običajno ni določeno v kazenski zakonodaji, ampak se dosega s sodelovanjem z občani, ki zaupajo policiji in jo pojmujejo kot službo, ki jim stoji ob strani in zagotavlja varnost in kakovost življenja v skupnostih.

Ideja o štirih dejavnikih v skupnost usmerjenega policijskega dela, to so sodelovanje skupnosti, reševanje problemov, skupnostna baza in redefiniranje ciljev, predstavlja naše izhodišče za razmišljanje o tej, v veliki meri obetajoči novi filozofiji policijskega dela. Poleg teh štirih dejavnikov lahko v literaturi najdemo še druge kot na primer manj rigidno organizacijsko strukturo policije, usmerjanje na nered, spreminjanje usposabljanja za policiste in sodelovanje (Eck in Rosenbaum, 1994; Hope, 1994; Wilkinson in Rosenbaum, 1994; Carter, 1995). Te ideje so tudi del

omenjenih štirih dejavnikov v skupnost usmerjenega policijskega dela. Pomembno dejstvo je, da morajo ti štirje dejavniki biti medsebojno povezani. Samo ena komponenta, kot npr. policist za delo v skupnost, še ni dovolj. V skupnost usmerjeno policijsko delo zahteva temeljne spremembe v filozofiji, strategiji in načrtovanju policijskega dela.

Fleisner s sodelavci (1992) predstavlja dober primer v skupnost usmerjenega policijskega dela v Seattlu. Z namenom reševanja problemov v skupnosti so, kljub velikemu skepticizmu pristašev klasičnega policijskega dela, poskusno uporabili v skupnost usmerjeno policijsko delo za soočanje s perečimi problemi v skupnostih. Policija je spremenila način dela in način patroljiranja v nekaterih delih mesta. Skupine občanov so pomagale policistom pri obveščanju o problemih, usmerjanju policijskega dela, identificiranju problemov in izvajale preventivno dejavnost. Prizadevanja za boj proti drogi so pripeljala do sprememb pri javnih telefonskih aparatih, kjer ni bilo več mogoče sprejemati klicev, s čimer so onemogočili naročila prekupčevalcem z drogo, odprli so številne telefonske linije za obveščanje o krajih razpečevanja droge in dosledno izvajali določila odlokov o javnem redu. Poleg tega so začeli izvajati akcijo proti grafitom, zagotavljali so večerno rekreacijo za stanovalce v soseski in izvajali kampanje za pridobivanje sredstev za izvajanje preventivne dejavnosti. Te oblike dela presegajo klasično policijsko delo in kažejo na veliko širše pojmovanje policijskega dela in vloge vodilnih v policijski organizaciji. Gre torej za izvajanje številnih, dopolnjujočih se ukrepov za zmanjšanje problemov v skupnosti, pri čemer je izvrševanje zakonodaje le del prizadevanj za zmanjšanje problemov.

Opredeljevanje problemov

Osrednja sestavina v skupnost usmerjenega policijskega dela je identifikacija problema. Eck in Spelman (1987) menita, da se policija ukvarja s številnimi socialnimi problemi v skupnosti, kot tudi s kriminaliteto. Policija ima, v primerjavi z drugimi institucijami, boljši položaj tudi za identifikacijo problemov, ki niso v tesni zvezi z izvrševanjem zakonov. Avtorja menita, da so policisti zaradi tega odgovorni in dolžni sodelovati in iskati ustrezne rešitve problemov. Za izvajanje kakovostnih analiz, s katerimi je mogoče načrtovati in izvajati v skupnost usmerjeno policijsko delo, Eck in Spelman (1989) predlagata uporabo dveh tehnik. Prva je SARA (angl. scanning, analysis, response, assessment), kar pomeni posnetek stanja, analiza, ukrepanje in ocena učinkov. Drug način za ugotavljanje obsega in narave problemov je raziskovanje kriminalnih žarišč.

SARA

Eck in Spelman (1989) ponujata model štiri stopenjskega reševanja problemov. Te stopnje so posnetek stanja, analiza, ukrepanje in ocena učinkov. Posnetek stanja vsebuje identifikacijo problema, značilnosti problema in zaskrbljenosti

skupnosti glede tega problema. Te informacije zbira policist pri svojem delu v soseski, pri čemer opravlja razgovore s stanovalci in drugimi (npr. predstavniki šole, podjetij, ustanov), ki menijo, da je treba določen problem rešiti. Policisti pregledajo uradne statistične podatke o problemih v skupnosti, ki so jih sami zbrali ali pregledajo rezultate študij neodvisnih raziskovalcev. V vsakem primeru policisti opravijo posnetek stanja v sodelovanju s predstavniki (lokalne) skupnosti in podatke poskusijo skupaj analizirati. Analiza zbranih podatkov je naslednja faza, v kateri policisti podatke analizirajo z drugimi predstavniki skupnosti. Na primer analiza problemov glede preprodaje drog v stanovanjski soseski je primer skupnega dela policije in občanov iz skupnosti. V tem primeru je treba razmišljati o vključitvi lastnikov stanovanj in hiš, predstavnikov lokalne oblasti, predstavnikov zdravstvene službe in tožilstva. Če se problemi nanašajo na mlade ljudi, je k sodelovanju treba povabiti še organizacije, ki se ukvarjajo z mladimi (vladne in nevladne) in socialno službo. Sodelovanje različnih posameznikov, skupin in strokovnjakov pomeni večplastno obravnavo problema in boljše razumevanje dejavnikov, ki so povezani z reševanjem problema.

Po analizi situacije oz. problema sledi faza izvajanja ukrepov. V predhodni fazi policija s sodelovanjem s predstavniki skupnosti in strokovnjaki doseže soglasje za izvajanje ukrepov. Lahko se tudi zgodi, da se dogovorijo za ukrepe, ki nimajo veliko opraviti s policijskim delom in spadajo v pristojnost drugih služb. V tem primeru policija spremlja potek akcij in stanja v skupnosti. Primer za to je nizozemska praksa, ki vsebuje ukrepe zoper nevestne lastnike lokalov. Inšpekcijske službe izdajo odločbo o zaprtju določenega lokala ali objekta. Policija v tem primeru nudi asistenco. Lokalna skupnost npr. odkupi objekt in ga nameni za prosocialne dejavnosti.

Zadnja faza je ocenjevanje učinkov ukrepov. Eck in Spelman (1989) menita, da je mogoče govoriti o uspešni izvedbi programa, če je ocena narejena po ustreznih merilih in pokaže učinke preventivne dejavnosti. Ocena je pomembna tudi za nadaljevanje enakih preventivnih prizadevanj ali spremembo strategije, metod in tehnik za zmanjševanje problemov.

Celoten proces, ki ga Eck in Spelman (1989) imenujeta SARA, se ukvarja predvsem z odpravo vzrokov problemov in ne le s simptomi. Zato ocenjevanje učinkovitosti programa ne vsebuje le analize ocene sprememb v stanju kriminalitete, povečanih prijav storilcev kaznivih dejanj ali drugih učinkov, ki se običajno nanašajo na policijsko delo. Tudi javnost mora spremeniti pričakovanja do policije, če hočejo izvajati učinkovito v skupnost usmerjeno policijsko delo. Policija ne more biti ena izmed ključnih institucij za reševanje socialnih problemov, če jo ocenjujemo le po številu obravnavanih primerov, prijav, aretacij ipd.

Raziskovanje kriminalnih žarišč

Poleg predhodno predstavljene metode za analiziranje procesa reševanja problemov, so zanimive tudi študije kriminalnih žarišč. Analiza kriminalnih žarišč je običajna analitična metoda pri opravljanju policijskega dela.

Sherman (1995) opredeljuje kriminalna žarišča kot manjša območja, kjer je pogostost pojavljanja kriminalitete zelo velika in je zaradi te značilnosti možno napovedovati probleme tudi v daljšem časovnem obdobju. Analiziral je klice na policijsko postajo v enem izmed ameriških mest in ugotovil, da je več kot 50% klicev bilo z območij, ki predstavljajo okoli 3% preučevanega mesta. Specifične oblike kriminalitete ali kršitev kažejo še na večjo koncentracijo. Na primer, vsi primeri nasilja v družini se pojavljajo v 9% območij mesta, fizično obračunavanje in fizični napadi so značilni za 7% preučevanega mesta, ropi, spolni napadi in tatvine motornih vozil so tipični za 5% območij v tem mestu. Spelman (1995) ugotavlja, da je v drugem ameriškem mestu za deset odstotkov mesta bilo značilnih več kot 30% vseh klicev na policijo. Block in Block (1995) navajata podobne ugotovitve v čikaški študiji kriminalnih žarišč. Uporabljala sta tehnike risanja zemljevidov in ugotovila, da so kriminalna žarišča najpogostejša na tranzitnih mestih in v bližini večjih križišč. Kriminalna žarišča so lahko povsod, na območju poslovnih objektov, v šolah, zapuščenih objektih, praznih parkiriščih, stanovanjskih naseljih ob križiščih, ali pa se pojavljajo ob določenem času - zvečer, ponoči, med vikendi, med počitnicami ali med prazniki.

Te ugotovitve kažejo na to, da se kriminaliteta in problemi kopičijo na določenih mestih in ob določenem času. To je izhodišče za preventivno dejavnost in izvajanje v skupnost usmerjenega policijskega dela. Ugotovitev kriminalnih žarišč je lahko tudi posledica prve faze procesa SARA, posnetka stanja, s katerim dobimo značilnosti kraja in dejavnike, ki domnevno vplivajo na privlačnost takšnih območij za storilce kaznivih dejanj (Spelman, 1995). Pri tej dejavnosti je v veliko pomoč tudi sodobna informacijska tehnologija, ki z uporabo računalniških programov omogoča takojšen vpogled v krajevno in časovno porazdelitev problemov v skupnostih. Programi, ki jih uporabljajo za te namene, so znani pod imeni Spatial and Temporal Analysis of Crime (STAC) in Drug Market Analysis Program (DMAP). Izdelovanje zemljevidov in raziskovanje kriminalnih žarišč pa ponuja dodatne podatke, ne le o žariščih samih, temveč tudi o drugih značilnostih soseške, območja in časa, ko se kriminalna dejavnost poveča.

Nerazrešene dileme v skupnost usmerjenega policijskega dela

Kljub prepričanju, da bo v skupnost usmerjeno policijsko delo pomagalo pri reševanju številnih problemov, se je pokazalo, da obstajajo tudi nekatere ovire, ki mečejo slabo luč na tovrstno policijsko delo. Problem se pojavi, ko je treba začeti izvajati takšno policijsko delo in policisti ne pokažejo zanimanja zanj (Bennett, 1994; Eck in Rosenbaum, 1994; Sadd in Grinc, 1994), še več, pojavijo se odpori. V skupnost usmerjenem policijskem delu najbolj nasprotujejo zagovorniki tradicionalnega policijskega dela. Kritike v skupnost usmerjenega policijskega dela se nanašajo na pomanjkanje policistov za peš patroliranje in pokrivanje območja soseške in zakasnelo ukrepanje (Wycoff, 1995). Druga vrsta kritik se nanaša na mišljenje, da to ni pravo policijsko delo in da meče slabo luč na ostale policiste in je resna grožnja policijskemu profesionalizmu (Skolnick in Bayley, 1988).

Poleg tega je ta problem posledica novosti tega pristopa in pomanjkanja programov za promocijo v skupnost usmerjenega policijskega dela pri policistih na vseh ravneh policijske organizacije. Policisti, ki izvajajo takšno delo, so v veliki meri spremenili stališča do vloge policije in v skupnost usmerjenega policijskega dela (Skogan, 1995). Poleg tega je pomemben dejavnik tudi usposabljanje za izvajanje v skupnost usmerjenega policijskega dela. Skolnick in Bayley (1988) menita, da so odpori policistov do takšnega dela predvsem posledica slabe usposobljenosti in neznanja in nezrelosti za reševanje problemov, kar je bistveno bolj zahtevno in dolgoročnejsše delo kot samo prijavljati kršitelje cestno prometnih predpisov, javnega reda in storilcev kaznivih dejanj. Za izvajanje v skupnost usmerjenega policijskega dela je potrebno poznavanje določenih značilnosti človeškega vedenja, obnašanja, opravljanja razgovorov, reševanja in umirjanja konfliktov, vzpostavljanja sodelovanja in sposobnost identificiranja problemov (Skogan, 1995; Sadd in Grinc, 1996). Pomanjkanje usposobljenosti za opravljanje takšnega dela ima za posledico le enostranske odločitve, slabo usklajenost in pomanjkljivo izvajanje ukrepov. Poleg tega je tudi javnost treba seznaniti z elementi v skupnost usmerjenega policijskega dela in pričakovani glede vzajemnega sodelovanja med občani in policijo (Sadd in Grinc, 1996).

Naslednji problem se nanaša na merjenje učinkov v skupnost usmerjenega policijskega dela, na pomanjkanje virov za ustrezno izvajanje dela, odgovornost za ukrepanje in različne ustavne pomisleke, predvsem glede upoštevanja temeljnih pravic in svoboščin državljanov (Eck in Rosenbaum, 1994; Sadd in Grinc, 1996). Policisti se pri opravljanju policijskega dela dnevno srečujejo s temi problemi. Možna rešitev teh dilem je odkrita razprava o poslanstvu in temeljnih nalogah policije v sedanjem času. Verjetno si vsi prizadevamo za dvig kakovosti življenja v skupnostih in za bolj varno življenje in delo, kako to doseči, je lahko predmet takšne razprave. To pomeni tudi potrebo po nadaljnjem preučevanju v skupnost usmerjenega policijskega dela z več vidikov, ne le izvedbenega, ampak tudi z vidika politične volje in zakonske ureditve tega področja.

Raziskovanje "v skupnost usmerjenega policijskega dela" v Sloveniji

Raziskovanje na področju v skupnost usmerjenega policijskega dela oz. policijskega dela, ki ga na Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovenije imenujejo policijsko preventivno delo in ga izvajajo vodje policijskih okolišev, ki so odgovorni za varnost v policijskih okoliših, še ni postalo tako obsežno kot v zahodnih državah kot npr. v Veliki Britaniji in Združenih državah Amerike. Kljub temu je narejenih nekaj pionirskih korakov na tem področju. Leta 1991 se je začel projekt Javna varnost, ki se je kasneje preimenoval v Projekt policija in je vseboval nekatere elemente v skupnost usmerjenega policijskega dela. Kljub dokaj ugodnim rezultatom analiz, je bilo v zvezi s tem kar nekaj problemov, ki so se nanašali na kadrovsko problematiko in obstoječo policijsko poklicno kulturo, ki je zagovarjala star način opravljanja policijskega dela, torej klasično policijsko delo, ki je posvečeno predvsem odkrivanju in zatiranju kriminalitete. Nadaljnji poskusi so

pravzaprav delo strokovnjakov v Ministrstvu za notranje zadeve RS in Generalni policijski upravi, ki so se zavedali, da je preventivno delo policije na vseh področjih njene dejavnosti nujno potrebno, vendar so nastali številni nesporazumi in neskladja zaradi različnega pojmovanja policijskega preventivnega dela in sodelovanja s skupnostmi pri reševanju varnostnih problemov. Tu mislim predvsem na razlike v pojmovanju takšnega dela na različnih ravneh policijske organizacije. Nekaj pionirskega dela so naredili tudi policisti sami, predvsem tisti, ki so bili študenti Visoke policijsko-varnostne šole v Ljubljani. V diplomskih nalogah so obdelali nekaj problemov v zvezi s policijskim preventivnim delom in osvetlili pomemben dejavnik v skupnost usmerjenega policijskega dela, to je pripravljenost občanov za sodelovanje s policijo (Govekar 1995, 1998; Abutovič, 1997; Krašovec, 1998; Kapun, 1999; Kozinc, 1999; Jakovljevič, 1999; Mencinger, 1999; Tršan, 2000 in Starman, 2000). Nekateri rezultati so zelo spodbudni za policijo, saj kažejo, da so občani pripravljeni sodelovati s policijo pri zagotavljanju varnosti in podpirajo policijo pri njeni preventivni dejavnosti. Nekateri rezultati pričajo o prevladujoči miselnosti policistov o storilcih kaznivih dejanj in problematičnih skupnostih, kar ni spodbudno za vzpostavljanje stikov s skupnostmi in iskanje soglasja glede reševanja problemov. Poleg teh manjših raziskovalnih projektov, so študenti ob pomoči mentorjev preučevali tudi nekatere druge socialnopsihološke dimenzije kontaktov s policisti, odnos policistov pri postopkih in podobne teme (Bratanič, 1993). Rezultati teh študij kažejo na potrebo po usposabljanju policistov za komuniciranje z različnimi skupinami občanov in obvladovanje tehnik za reševanje problemov.

Na temo v skupnost usmerjenega policijskega dela je bilo objavljenih tudi nekaj prispevkov, ki so analitično prikazali različne dimenzije tovrstne policijske filozofije in izkušnje iz tujine (Mitar, 1995; Lobnikar in Pagon, 1995; Meško, 1999; Dobovšek in Meško, 1999).

Združitev dosedanjih ugotovitev in izhodišče za nadaljnje raziskovalno delo na tem področju predstavlja skupni projekt delavcev Visoke policijsko-varnostne šole s predstavniki MNZ in Generalne policijske uprave z naslovom Strah pred kriminaliteto, policijsko preventivno delo in javno mnenje o slovenski policiji (Meško et al., 2000). V tem raziskovalnem projektu so avtorji osvetlili problematiko vplivanja (predvsem uniformirane) policije na strah pred kriminaliteto in občutke varnosti pri občanah, ki jih je mogoče izboljšati z vidnostjo in dostopnostjo policistov, s komunikacijo z občani in seznanjanjem z varnostnimi problemi. Poleg teh problemov se avtorji dotikajo tudi problema ustvarjanja mitov o kriminaliteti in medijskih manipulacij glede predstavljanja kriminalitete in virov ogrožanja ljudi v družbi. V delu o policijskem preventivnem delu avtorji predstavijo razvoj policijskega preventivnega dela, ki gre počasi, vendar zanesljivo, v smeri razvoja dogodkov v zahodnih družbah, kjer policiji pripisujejo vlogo t.i. skrite socialne službe, ki ublaži veliko število konfliktov in problemov. Seveda so že zmeraj prisotni številni problemi in pomisleki, ki se nanašajo na izvajanje policijskega preventivnega dela. Eden izmed njih je, ali naj vodja policijskega okoliša ukrepa represivno. Poleg tega je problem tudi ocenjevanje dela vodij policijskih okolišev, ki jih ni mogoče ocenjevati kot druge policiste, ki delajo na področju kaznovanja storilcev cestno

prometnih prekrškov ali zatiranja kriminalitete. Ocena teh policistov je odvisna od sprejemanja takšnega dela pri predstojnikih in njihovih stališč do policijskega preventivnega dela. Na policijskih postajah, kjer so vodilni naklonjeni takšnemu delu, vodjem policijskih okolišev pripisujejo pomembno vlogo. Na policijskih postajah, kjer ne sprejemajo takšnega dela, pa policisti za preventivo opravljajo pretežno represivne naloge (Meško et al., 2000).

Pomemben dejavnik vzpostavitve v skupnost usmerjenega policijskega dela je tudi seznanjanje občanov s takšnim policijskim delom in pričakovanjem sodelovanja ter pomoči občanov pri zagotavljanju varnosti. Nepoznavanje policijskega dela in policijskih pooblastil je tudi ena izmed ovir med občani in policisti, saj policisti pogosto menijo, da občani poznajo zakone, pristojnosti in področja dela policije. To je izziv za predstavitev policije javnostim in poziv k sodelovanju za večjo varnost v družbi, hkrati pa naletimo na očitek v skupnost usmerjenemu policijskemu delu, da je to delo namenjeno le ustvarjanju pozitivnega javnega mnenja do policije. Policija si mora prizadevati sodelovati z občani in skupaj z njimi reševati probleme, saj le ob doseganju soglasja glede ukrepov, tako policije kot drugih institucij ali organizacij, obstaja možnost resničnega reševanja problemov in ne le ukvarjanja s simptomi problemov (Meško et al., 2000).

Med pomembnejše ugotovitve raziskave štejemo ugotovitev, da v skupnost usmerjeno policijsko delo služi tako zmanjšanju kriminalitete in problemov v skupnosti kot tudi zmanjševanju strahu pred kriminaliteto. Strah pred kriminaliteto se je pokazal kot skrb zbujujoč problem (Meško in Kovčo, 1999), saj lahko pri občanih povzroči nerazumno vedenje, ki vodi do npr. vigilantizma in ustvarjanja novih varnostnih problemov. Mesto policije pri zagotavljanju varnosti in občutkov varnosti je zelo pomembna naloga.

V skupnost usmerjeno policijsko delo je bistveno lažje izvajati v manjših krajih kot v urbanih okoljih. Policisti v prizadevanjih za čim bolj kakovostno delo v policijskih okoliših bolj ali manj uporabljajo elemente tega pristopa, kar pa je odvisno od usmeritev na državni, regionalni in lokalni ravni (Meško et al., 2000).

Kljub poskusom navezovanja stikov v predstavniki skupnosti, bi si policisti morali še bolj prizadevati vzpostaviti dobre stike z občani, izvajati različne preventivne programe ter vplivati na dvig varnostne kulture občanov. Ugotovili smo tudi, da na področju preventivne dejavnosti policije obstaja pojmovna zmeda in da je treba razmisliti o uporabi novega imena za to dejavnost in ustrezno poimenovanje policista, ki opravlja naloge v skupnosti. Zaenkrat se tak policist imenuje vodja policijskega okoliša, eden izmed predlogov je, da bi ga poimenovali npr. policist za preventivo, kar seveda implicira samo preventivni del policijske dejavnosti, ne pa tudi drugih oblik sodelovanja s skupnostjo. Oblike partnerskega sodelovanja med občani in policijo še niso dobro razvite na celotnem območju Slovenije. Ponekod so že zaživele, ponekod obstajajo krajši čas. Izgleda, da se pojavljajo različni interesi in različno pojmovanje reševanja problemov v skupnostih ter nesposobnost za komunikacijo na obeh straneh. V skupnost usmerjeno policijsko delo zahteva tudi sprejem nove filozofije policijskega dela, ki ni le metoda ali orodje za opravljanje policijskega represivnega dela. Gre namreč za filozofijo, ki za seboj potegne tudi številne spremembe na področju kadrovanja, izo-

braženja in usposabljanja, vrednotenja in nagrajevanja, zagotavljanja avtonomnosti policistov pri opravljanju dela in možnosti za napredovanje. Problem predstavlja tudi nihanje kadrov, neprimerna kadrovska zasedenost in preveliko območje policijskih okolišev. V skupnost usmerjeno policijsko delo zahteva tudi decentralizacijo policijske dejavnosti. To v sedanji obliki policijske organizacije še ni mogoče. Pomembna je tudi ugotovitev, da ni samo po sebi umevno, da bodo občani sprejeli to filozofijo policijskega dela in sami po sebi sodelovali s policisti. Kljub temu, da naši raziskovalni rezultati pričajo o pripravljenosti za sodelovanje s policijo pri zagotavljanju varnosti, menimo, da je treba narediti korak naprej in promovirati idejo o varnosti kot vrednoti, za katero si prizadevajo vsi občani. Občane je treba informirati o delu policije in odpreti vrata ter pokazati pripravljenost za sodelovanje (Meško et al., 2000).

Pomemben dejavnik, ki vpliva na delo policije in sodelovanje občanov, je javno mnenje o policiji. Več ko je pritiskov na policijo, bolj se ta zapira v svoj krog in doživlja javnost kot vir ogrožanja. V skupnost usmerjeno policijsko delo tudi vpliva na javno mnenje in ustvarja strpne odnose med policijo in javnostmi. Na javno mnenje o policiji vpliva nekaj dejavnikov, med katerimi so najpomembnejši neposredni stiki policistov s strankami, kakovost opravljenega dela, odzivanja policije na probleme in prijave, korupcija v policiji, dostopnost in vidnost policistov in prikazovanje policijskega dela v javnih medijih.

Sklepne misli

Vsaka novost ali spreminjanje utečenih rutin zbuja nezaupanje in negotovost. Policija je kot tipična konservativna institucija pred velikim izzivom, saj se pri uvajanju v skupnost usmerjenega policijskega dela sooča s številnimi problemi, ki se nanašajo na spremembo filozofije, organizacije, prevladujoče miselnosti, odnosa do dela in strank. V skupnost usmerjeno policijsko delo veliko obeta, saj se je pokazalo kot zelo učinkovito za reševanje problemov v skupnostih s številnimi problemi, z multikulturno in multietnično strukturo prebivalstva. Kljub obetavnosti tovrstne policijske filozofije je naivno pričakovati, da bo rešila vse probleme.

Temeljni problem v skupnost usmerjenega policijskega dela leži v pojmovanju položaja in vloge policije v družbi in ukrepov, ki naj jih izvaja za zagotavljanje varnosti. Analize kažejo, da policisti le redko porabijo več kot 20% delovnega časa za ukvarjanje s problemom kriminalitete in izvrševanjem kazenske zakonodaje. Večina policistov opravlja različne druge naloge, ki jih lahko imenujemo servisne storitve. Poudarjanje služenja skupnosti in občanov pripelje tudi do ideje o v skupnost usmerjenem policijskem delu, ki ne izključuje izvrševanja zakonov, kjer policist postane ključna oseba za zagotavljanje varnosti v soseski oz. svojem okolišu. Policisti tako lahko pomagajo pri identifikaciji problemov na svojih območjih, ugotovijo, kdo so posamezniki in skupine, ki povzročajo probleme in kdo so tisti, ki so pripravljeni pomagati policiji in pomagajo pri reševanju varnostne problematike.

Trojanowicz (1990) meni, da je v skupnost usmerjeno policijsko delo sestavljeno iz naslednjih načel. To delo je obenem filozofija (način razmišljanja) in organizacijska strategija (način udejanjanja filozofije) z namenom skupnega reševanja problemov v skupnosti, ki se nanašajo na kriminaliteto, prepovedane droge, strah pred kriminaliteto, kršenje reda in vprašanja glede kakovosti življenja v soseski. Filozofija temelji na prepričanju, da so občani tisti, ki lahko pripomorejo h kakovostnejšemu delu policije, dejavno sodelujejo in podpirajo policiste. Težave, ki se porajajo v današnjih skupnostih, niso omejene le na posamezne prestopnike in posamezna dejanja, ampak gre za prizadevanja za zagotavljanje varnosti v skupnosti, kar je bistveno širši koncept. Obveznost za krepitev skupnosti je drugo načelo, ki vsebuje idejo o tem, da je v skupnost usmerjeno policijsko delo tisto, ki zahteva od vseh policistov ter drugih, da filozofijo prenašajo v prakso. Delo zahteva večjo avtonomijo na nižjih ravneh delovanja (predvsem glede sprejemanja različnih odločitev). Decentralizirano in personalizirano opravljanje policijskega dela je nujno za kakovostno izvajanje takšne filozofije. Treba je usposobiti policiste, ki bodo vzpostavili vez med policijo in skupnostjo. Takojšnje in dolgoročno proaktivno reševanje problemov se nanaša na vzdrževanje stikov z občani, ki spoštujejo zakone, da bi lahko skupaj iskali nove rešitve za probleme v skupnostih, ob njihovi podpori in pomoči. Poleg ukrepov zoper kršitelje policisti, ki izvajajo v skupnost usmerjeno policijsko delo, tudi nadzirajo ali dolgoročno rešujejo probleme v soseski z namenom dvigniti kakovost življenja. Kot skupnostni ombudsman tak policist skrbi za povezovanje javnih in zasebnih agencij, ki bi lahko pripomogle k večji varnosti v skupnosti. Etika, zakonitost, odgovornost in zaupanje je načelo, ki se nanaša na moralno-etične značilnosti posameznikov, ki izvajajo takšno delo. Razširjanje policijskega mandata pomeni, da poleg osnovne policijske dejavnosti, v skupnost usmerjeno policijsko delo pomeni nekaj več kot le golo izvrševanje zakonov in reaktivno ukrepanje. Z dejavno udeležbo policisti vplivajo na razvoj razmer v skupnosti in doprinesejo k razvoju. Pomoč ljudem s posebnimi potrebami se nanaša na ravnanje z ljudmi, ki so najbolj ranljivi. To so otroci, mladi, starejši, manjšine in različno prizadeti ljudje (telesni invalidi, gluhi, slepi idr.). Kreativnost in pomoč se nanašata na razumno uporabo tehnologije ob upoštevanju dejstva, da se večina ciljev doseže s pogovorom, skupnim delom ter pomoči pristašem takšnega policijskega dela. Notranje spremembe kažejo na popolnoma integrirani pristop, ki vključuje vse zaposlene v policijski enoti, tako policiste za v skupnost usmerjeno policijsko delo kot druge. Vsi si morajo prizadevati za vzpostavitev mostu med policijo in ljudmi v skupnosti. Ugotovljajo, da takšno spreminjanje traja od 10 do 15 let. Policijsko delo prihodnosti naj bi bilo v skupnost usmerjeno policijsko delo. Policija ne more vzdrževati in vzpostavljati reda kot neka organizacija izven skupnosti. Ljudje morajo tudi sprejeti mišljenje, da je policija vir oz. sila za pomoč pri reševanju prisotnih težav v skupnosti. To ni taktika, ki jo je mogoče uporabiti in nato zavreči, ampak je nova filozofija in organizacijska strategija, ki predstavlja nove izzive in seveda nove naloge tako policistom kot skupnosti.

Pri tem delu morajo biti policisti inovativni in sodelovati s skupnostjo pri doseganju skupnega cilja - večje varnosti. Policisti morajo pri tem delu imeti tudi

diskrecijsko pravico za uporabo različnih zakonitih metod za reševanje problemov, ki se pojavijo v skupnosti (Goldstein, 1987). V skupnost usmerjeno policijsko delo je odgovorno policijsko delo, pri katerem skupnost sama prispeva k večji varnosti in povezanosti, izboljšuje kakovost življenja, gradi skupnostno kohezijo in občutek pripadnosti skupnosti (Goldstein, 1987). Wycoff in Skogan (1994) predlagata potrpežljivost na obeh straneh - pri ljudeh v skupnostih in policistih, saj je proces spreminjanja filozofije opravljanja policijskega dela počasen proces. To pa je mesto, kjer bi lahko začeli razpravo o dveh temeljnih filozofijah na področju preventivnega dela nasploh, o avtoritarnem komunitarianizmu in moralnem minimalizmu.³

LITERATURA

- Abutovič, Rado (1997): Osebnostne značilnosti, sposobnosti in znanja vodij policijskih okolišev. Diplomaska naloga. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Bennett, Trevor (1994): Community Policing on the Ground: Developments in Britain. V Dennis P. Rosenbaum, (ur.), *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises*. Thousand Oaks, Sage Publications.
- Block, Richard in Block, Carolin R. (1995): Space, Place and Crime: Hot Spot Areas and Hot Places of Liquor-related Crime. V John E. Eck in David Weisburd, (ur.), *Crime and Place*, Monsey, New York: Criminal Justice Press.
- Bratanič, Martin (1993): Pogledi osnovnošolske mladine na delo policista. Diplomaska naloga. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Carter, David L. (1995): Community Policing and D.A.R.E: A Practitioner's Perspective. *BJA Bulletin*, Washington: Department of Justice.
- Dobovšek, Bojan in Meško, Gorazd (1999): Reflection on Victims' Needs in Criminal Investigation. V Caroline M. Breur (ur.), *Book of Abstracts*. Amsterdam: International Network for Research on (the Law of) Evidence and Procedure.

³ To sta pojma, ki ju v svojem razmišljanju o kriminalni prevenciji v skupnosti predstavlja angleški kriminolog Tim Hope (1995: 66-67) Avtoritarni komunitarianizem je dediščina čikaške kriminološke šole, ki meni, da je reševanje kriminalitete problematike predvsem odvisno od ljudi, ki živijo v skupnosti. Izboljšanje kakovosti življenja, zmanjšanje kriminalitete in drugih problemov je odvisno predvsem od prizadevanja članov skupnosti in močnega neformalnega nadzora. Ta filozofija vsebuje tudi idejo o mobilizaciji skupnosti kot gonilni sili za boj proti kriminaliteti in prestopništvu. Braithwaite (1989, citirano po Hope, 1995) meni, da je za avtoritarni komunitarianizem značilno močno neformalno povezovanje in vzajemnost glede obveznosti pri varovanju skupnosti, kar spominja na skupnostni altruizem. Znana oblika avtoritarnega komunitarianizma je bila družbena samozaščita, ki je bila v Sloveniji prisotna do leta 1991. Na drugi strani pa je filozofija moralnega minimalizma, ki pa izhaja iz druge podmene. Gre za strategijo družbenega izogibanja, slabih vezi med prebivalci v skupnostih, veliko mobilnost, nepoznavanje lastne skupnosti in izogibanja morebitnim konfliktom s prebivalci v soseski. Avtoritarni komunitarianizem označuje participacijo vseh ljudi v skupnosti pri preventivni dejavnosti (policije), medtem ko pri moralnem minimalizmu gre za poudarjanje policije kot strokovne službe, ki mora opraviti svoje poslanstvo, saj državljani plačujejo davke, del davkov pa je namenjen policiji in zagotavljanju varnosti v družbi. Ta orientacija predstavlja oviro pri vzpostavljanju v skupnost usmerjenega policijskega dela, saj ljudje menijo, da jim ni treba sodelovati pri prizadevanjih za bolj varno življenje v skupnosti.

- Eck, John E. in Rosenbaum, Dennis P. (1994): *The New Police Order: Effectiveness, Equity and Efficiency in Community Policing*. V: Dennis P. Rosenbaum (ur.), *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Eck, John E. in Spelman, William (1987): *Who Ya Gonna Call? The Police as Problem-busters*. Crime News, Washington: Police Executive Research Forum.
- Eck, John E. in Spelman, William (1989): *A Problem-oriented Approach to Police Service Delivery*. V D. Kenney, (ur.), *Police and Policing, Contemporary Issues*, New York: Praeger.
- Fleisner, D., Fedan N. in Klinger, D. (1992): *Community Policing in Seattle: A Model Partnership between Citizens and Police*. NIJ Research in Brief. Washington, Department of Justice.
- Goldstein, Herman (1987): *Toward Community-oriented Policing: Potential, Basic requirements and Threshold Questions*. *Crime and Delinquency*, (33): 6-30.
- Govekar, Evgen (1995): *Analiza dela vodij varnostnih okolišev na policijskih postajah s splošnim delovnim področjem na UNZ Nova Gorica*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Govekar, Evgen (1998): *Preventivno delo vodij policijskih okolišev in mnenje javnosti na območju UNZ Nova Gorica*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Hoover, Larry T. (1992): *Police Mission: An Era of Debate*. V Hoover L.T. (ur.), *Police Management: Issues and Perspectives*. Washington D.C.: Police Executive research Forum.
- Hope, Tim (1994): *Problem-oriented Policing and Drug Market Locations: Three Case Studies*. V Ronald, V. Clarke (ur.), *Crime Prevention Studies*, Vol. 2. Monsey: Criminal Justice Press.
- Hope, Tim (1995): *Community Crime Prevention*. V Michael Tonry, David Farrington, (ur.), *Building A Safer Society, Strategic Approaches to Crime Prevention*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Jakovljevič, Milan (1999): *Viktimologija in policijsko delo*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Kelling, George L. (1978): *Police Field Services and Crime: The Presumed Effects of capacity*. *Crime and Delinquency*, (24): 173-184.
- Kleiman, Mark, A. R. in Smith, K.D. (1990): *State and Local Drug Enforcement: In Search of a Strategy*. V Michael Tonry in James Q. Wilson. (ur.), *Drugs and Crime*. Chicago: University of Chicago Press.
- Kozinc, Franci (1999): *Ocena policijskega preventivnega dela na območju policijske postaje Domžale*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Lab, Steven P. (1984): *Police Productivity: The Other Eighty Percent*. *Journal of Police Science and Administration*, (12): 297-302.
- Lobnikar, Branko in Pagon, Milan (1995): *Elementi socialnega dela pri opravljanju policijske dejavnosti*. Zbornik strokovno znanstvenih. razprav. Višja šola notar. zadeve, (8): 165-177.
- Mencinger, Janko (1999): *Vloga policije pri obvladovanju nasilja na šoli*. Diplomaska naloga. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Meško, Gorazd (1999): *Občutki ogroženosti, strah pred kriminaliteto in policijsko preventivno delo*. *Varstvoslovje*, 1999, 1(1): 30-34.
- Meško, Gorazd (1999): *Police and Crime Prevention in Slovenia - a look from the other side*. V: *Criminology Towards the Millennium*. Liverpool: John Moores University, Centre for Criminal Justice; British Society of Criminology.
- Meško, Gorazd (2000): *Pogledi na preprečevanje kriminalitete v pozno modernih družbah*. *Teorija in praksa*, 37 (4): 716-727.

- Meško, Gorazd in Kovčo, Irma (1999): Strah pred kriminaliteto v Sloveniji in Hrvaški. *Varstvoslovje*, 1(2): 26-30.
- Meško, Gorazd, Umek, Peter, Dobovšek, Bojan, Gorenak, Vinko, Mikulan, Marija, Žaberl, Miroslav in Kolenc, Tadeja (2000): Strah pred kriminaliteto, policijsko preventivno delo in javnomnenje o slovenski policiji, raziskovalno poročilo, Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Mitar, Miran (1995): V skupnost usmerjeno policijsko delo v državah pro-zahodne usmeritve. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, Ljubljana: 46 (3): 237-249.
- Rosenbaum, Dennis P. (1988): Community Crime Prevention: A Review and Synthesis of Literature. *Justice Quarterly*, (5): 323-396.
- Sadd, Susan in Grinc, Randolph (1994): Innovative Neighborhood Oriented Policing: An Evaluation of Community Policing Programs in Eight Cities. V Dennis Rosenbaum (ur.), *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Sadd, Susan in Grinc, Randolph (1996): Implementation Challenges in Community Policing: Innovative Neighborhood-oriented Policing in Eight Cities. NIJ Research in Brief, Washington D.C.: U.S. Department of Justice.
- Sherman, Lawrence W. (1990): Police Crackdowns: Initial and Residual Deterrence. V Michale Tonry in Norval Morris (ur.), *Deviance and Mass Media*, Beverly Hills, California: Sage Publications.
- Sherman, Lawrence W. (1995): Hot Spots of Predatory Crime: Routine Activities and the Criminology of Place. *Criminology*, (27): 27-56.
- Skogan, Wesley G. (1994): The Impact of Community Policing on Neighborhood Residents: A Cross-site Analysis. V Dennis P. Rosenbaum (ur.), *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Skogan, Wesley G. (1995): Community Policing in Chicago: Year Two. NIJ Research Preview, Washington: U.S. Department of Justice.
- Skolnick, Jerome H. in Bayley, David H. (1988): Theme and Variation in Community Policing. V Michael Tonry, in Norval Morris (ur.), *Crime and Justice*, Vol. 10, Chicago: Chicago University Press.
- Spelman, William (1995): Criminal Careers of Public Places. V John E. Eck in D. Weisburd (ur.), *Crime and Place*, Monsey, New York: Criminal Justice Press.
- Starman, Roman (2000): Policisti o kriminaliteti in drugih problemih v skupnosti. *Diplomska naloga*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Trojanowicz, Robert (1983): An Evaluation of the Neighborhood Foot Patrol Program in Flint, Michigan. East Lansing: Michigan State University.
- Trojanowicz, Robert in Bucqueroux, Bonnie (1990): Community Policing: a Contemporary Perspective. Cincinnati: Anderson Publishing Co, dostopno tudi preko (<http://www.dps.state.mo.us/dps/programs/cmprev/commopol.htm>), 24.januar.2001.
- Tršan, Boštjan (2000): Policijsko delo usmerjeno v skupnost in reševanje problemov. *Diplomska naloga*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Weisel, Deborah L. in Eck, John E. (1994): Toward a Practical Approach to Organizational Change: Community Policing Initiatives in Six Cities. V: Dennis, P. Rosenbaum (ur.), *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- D.L. Wilkinson in Rosenbaum, Dennis P. (1994): The Effects of Organizational Structure on Community Policing: A Comparison of Two Cities. V Dennis, P. Rosenbaum, (ur.), *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises*. Thousand Oaks: Sage Publications.

- Wilson, James Q. (1968): *Varieties of Police Behavior*. New York: Harvard University Press.
- Wycoff, Marry A. (1995): *Community Policing Stategies*. NIJ Research Preview, Washington, U.S. Department of Justice.
- Wycoff, Marry A. in Skogan, Wesley G. (1994): *Community Policing in Madison: An Analysis of Implementation and Impact*. V: Dennis P. Rosenbaum (ur.), *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises*. Thousand Oaks: Sage Publications.